

б) Примо-предаја земљишта са реамбулацијом међе плана и осталих података (увођење у посед).

Ова примо-предаја земљишта, као што сам навео, треба да буде једино тек по извршеној исплати земљишта. Али, ако она мора да буде одмах, због хитних радова, тада сматрам, да мора одмах да буде и привремена процена, па да се, по тој привременој процени, у најкраћем могућем року изврши исплата. Ово нарочито мора да буде када се одузима земљиште на коме се налазе зграде за становање, или било које грађевине које се искоришћују.

Ова привремена процена треба да уследи заједно са примо-предајом земљишта и саопштењем о донетом решењу ради експроприсања.

Ово се данас тако не ради. Обично се изврши примо-предаја земљишта, а процена следује после тога. Мишљења сам да овде мора да се уведе исто тако, кратак поступак.

Треба, због тога, наредити:

1) примопредају земљишта са реамбулацијом међе, плана и списка (када за њу има стварних разлога да се изврши пре исплате земљишта),

2) привремену процену одузетог земљишта и

3) саопштење о експропријацији.

Ово троје мора да се изврши једновремено. Не сме да се одваја, јер онда грађани увиђају спорост администрирања ових проблема и нису задовољни поступцима експропријационим, па због тога следују, у великом броју, интервенције — обично политичких људи.

Како се мора предвидети, и извесним обрачуном, обрачунати ова накнада за одузета добра, то је најбоље у оваквим случајима одмах ову привремену процену огласити „дефинитивном — привременом проценом“, па члановима комисије, који врше ове радње, ставити у налог, да изврше и **привремену исплату**.

(Следује наставак).

Ђорђе Војчић, геометар

УЛОГА ГЕОМЕТРА КОД КОМИСИЈСКОГ УВИЂАЈА

(У Босни)

Геометри у Босни имају често пута деликатну дужност код комисијског увиђаја на лицу места а по споровима око међа. Ови увиђаји су или са судским или са управним властима.

Увиђаји са управним властима су обично утврђивање постојање путева, шумских узурпација и томе слично, и они су према томе и доста лаган посао за геометра.

Код увиђаја са управним властима, срески начелник шаље позив геометру за суделовање као вештак, са назнаком о каквом се спору ради. У већини случајева срески начелник није у могућности да означи и катастарске податке као број парцеле, грунтового власника и друго. У таквим случајевима срески начелник усмено обавести геометра о суштини посла, те геометар на основу тих података прикупи све што му треба за тај комисијски излазак као планове и односне поседовне листове, тако да на терену има све податке који су му потребни.

Код изласка на терен, ако се ради рецимо о констатацији пута, онда геометар има само да утврди да ли спорни пут постоји на плану, кроз и крај којих парцела пролази и то саопшти присутном среском начелнику. Ако се ради о узурпацији шумског земљишта или што је још чешћи случај о узурпацији сеоског испаша, онда има само да се утврди стара граница. Када срески начелник види стару границу (а нова му је и онако видљива) он ће по саслушању странака донети одлуку или на лицу места или у канцеларији. Одлука ће обично гласити да се спорни део остави у мирном стању ако се ради о узурпацији старијег датума; ако је узурпација новијег датума т. ј. млађа од годину дана, онда у том случају издаје одлуку да се граница помери на старо место. Ово усмено саопштава странкама, а по том писмено доноси одлуку.

Кад је спор око путева, донеће одлуку да се пут има затворити или отворити и то све након увиђајног поступка.

Геометар ће потом кад дође у канцеларију на паус-папиру копирати парцеле црним тушем, затим ново стање учртати црвено на истој копији, потом своје објашњење исписати на дну копије, те се ово предаје среском начелнику. Исти је поступак и за израду копије плана (ситуације) након судско-комисијског увиђаја.

Све ове одлуке управних власти су привременог карактера и задржавају статус-кво све донде док се незадовољна странка не обрати суду. Ако се незадовољна странка не обрати суду, онда решење управне власти остаје на снази.

Овај комисијски увиђај је како рекох лакши једноставнији те не тражи неку прецизност, дочим са судским властима овај комисијски увиђај је много деликатније природе.

Спорови који настају око целих или око делова парцела.

Код првог случаја геометар има само да утврди о којој се парцели ради, а док код другог случаја, дужност му је да утврди стару границу између парцела чији су делови спорни. То је све лепо казати „да се утврди стара граница“, али зато није тако једноставно као што ће многи помислити који нису имали прилике да раде у Босни.

На многим местима су босански планови погрешни.

Ја сам имао много случајева где ми граница отступа по 40 м., па и више. Код оваквог стања где се геометар не може да ослани на тачност планова, постоји питање на који ће начин геометар удовољити суду како би се спор праведно решио, јер геометри су заклет и вештаци те према томе треба да се придржавају оне народне пословице „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога“.

Овде ћу да изнесем моје мишљење и мој поступак при комисијском изласку са судијом.

Ја сам најпре испитивао странке у невезаном разговору и утврђивао у чему је заправо спор и као је настао. Затим сам тражио мишљење тужитеља, а по том туженог. Они ми обично покажу своје старе границе, наравно по свом субјективном мишљењу.

Када сам њих саслушао, изаберам једног или два присутна лица који су по годинама најстарији, и ови ми такођер по своје мишљењу покажу старе границе, и ови ми такођер по своје мишљењу покажу старе границе, а све то у таквом тону, да би странке добиле мишљење да је то обично интересовање али без да има утицаја око утврђивања међа. Осим тога треба се показати предусретљив према обема странкама како они не би стекли уверење да би могао (ако не испадне по њих повољно) бити пристрасан. Додуше код босанског сељака постоји изрека „што геометар и доктор кажу, то је и Бог казао,,

После ове претходне радње, приступах мерењу и утврђивању старих граница. Приликом овог премера уочавам конфигурацију терена, и док завршавам задње мерење, ја на основу горњег претходног саслушања, мерења и конфигурације терена имам већ јасну слику граница старих парцела које обележавам већином кочићима.

Ако су странке напрасне и спор између њих јако заоштрен, онда своје мишљење показујем само судији, а странке отстраним. Кад су странке помирљиве, онда у већини случајева саопштавам пред свима своје мишљење. Ово моје мишљење улази у записник са свима техничким подацима сем спорне површине, која се накнадно уноси. Ако су спорови обичнији, посао већи, онда се моје мишљење не уноси у записник, него се уписује: „геометар ће своје мишљење дати накнадно на копији плана и ситуацији спора“ које израђујем у канцеларији по повратку са комисије и прилажем уз записник.

Дакле како се види, геометар треба не само да је технички стручњак него и психолог, односно да зна да вешто испита странке затим да се ослони на конфигурацију терена, па тек онда да донесе свој закључак. Често је било случајева да сам морао утврдити границе и неколико суседних парцела, како би имао јаснију слику.

Ако су странке помирљивије природе, судија по свом претходном поступку, настојећи да странке измири, у већини случајева и успије, тиме што преполови спорни део. Тада геометар премером покаже странкама нову границу која претставља половину спорног дела т. ј. између међа старог и новог стања по којима је настао спор. Ако странке пристају на ову нову међу линију, тада ће геометар у плану учртати ово ново настало стање и наравно провести кроз катастар и грунтовницу, а као докуменат за ову provedбу добиће судску одлуку.

Ова судска одлука чим постане правноснажна, приклопиће се уз пријавни лист који се провађа најпре у катастру а затим у грунтовници.

Имао сам један случај где сам у судској комисији излазио по тужби странке ради тога што су неки сељаци из његовог села дирали у међу његове парцеле. Ова се парцела налазила уз један пут и услед клизања терена ниски потпорни зид се избочио према путу за један метар а у дужини за 18 метара. Тиме што се је овај

зид померио, пут се смањио од три на два метра. Сељани без знања власника прошире пут на стару границу. Наравно власнику парцеле није било право па их утужи суду и то путем адвоката.

На основу чињеничног стања и саслушања многобројних сведока, судија је сходно судским законима донео пресуду да се остави онаково стање какво је било после клизања терена, мотивишући одлуку тиме да странке нису самовласно смеле померити границу. Наравно ова је пресуда била привременог карактера, те су утужене странке имале право да поднесу противтужбу. Пошто је пресуда писмено достављена странкама, добио сам од суда позив да са судским чиновником спорни део парцеле уручим тужитељу, јер у законском року није подигнута против тужба. Наравно и ово увођење у посед је привременог карактера, пошто странка није стварни сопственик спорног дела, него суд задржава стање настало после склизавања.

Око овог спора настао је трошак од 2500 а за вредносно земљиште од 9 динара.

Ово није јединствен случај него има много случајева где су странке много упорније.

По овоме случају требале су утужене странке да од управних власти затраже заштиту јавног добра, нашто би срески начелник издао налог жандармеријској станици с наређењем да натерају власника да сам прошири пут.

У судском позиву судија ће назначити и бројеве спорних парцела. Ако је спор у погледу власништва, геометар је дужан да детаљно простудира грунтовно стање предметне парцеле као и све збирке исправа које се односе на ту парцелу.

Кад је пресуда привременог карактера, промене се не смеју проводити кроз катастар и грунтовницу, иако то не стоји у судској одлуци да је пресуда привременог карактера.

Душан С. Кривокапић

КАКО ЈЕ ПОТПУКОВНИК БОШКОВИЋ ЗАМИШЉАО ОРГАНИЗАЦИЈУ ГЕОДЕТСКЕ И КАТАСТАРСКЕ СЛУЖБЕ У СРБИЈИ

Прилог историји југословенског катастра земљишта

Законом о непосредној порези од 14 јуна 1884 порески систем у Србији добио је и модернију и праведнију структуру. Земљиште се класира на **пет редова**, пописују се имања и, најзад, оснивају баштинске књиге познате под именом **Књига буки**, која је уствари претеча данашњег пописног операта.

Устројена по угледу на турске харачке тефтере, књига **Б** је у пракси показала велике недостатке. Поседовно стање у њој није, разуме се, било реално. Нарочито не у погледу тачности пријавне појршине земљишта, јер се попис ослањао једино на релативне податке које су, каогод приликом последњег пописа из године 1928, давали сами порески обвезници.